

Vlaams Ministerie
van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie
Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Berkenboom Humaniora bovenbouw te Sint-Niklaas

Hoofdstructuur so

	Pedagogisch geheel	38299 - 127911
	Instellingsnummer	38299
	Instelling	Berkenboom Humaniora bovenbouw
directeur		Hugo BRUGGEMAN
adres		Kleine Peperstraat 16 - 9100 SINT-NIKLAAS
telefoon		03-760.41.20
fax		03-760.41.27
e-mail		ibhsn@berkenboomhum.be
website/URL		http://www.berkenboomhum.be
	Bestuur van de instelling	970781 - VZW Berkenboomscholen te SINT-NIKLAAS
adres		Kalkstraat 28 - 9100 SINT-NIKLAAS
	Scholengemeenschap	112664 - SGKSO Sint-Nicolaas te SINT-NIKLAAS
adres		Plezantstraat 135 - 9100 SINT-NIKLAAS
	CLB	115022 - Vrij CLB Waas en Dender te SINT-NIKLAAS
adres		Ankerstraat 63 - 9100 SINT-NIKLAAS
	Dagen van het doorlichtingsbezoek	07/01/2011, 08/02/2011, 09/02/2011, 10/02/2011, 11/02/2011
	Einddatum van het doorlichtingsbezoek	11/02/2011
	Datum bespreking verslag met de instelling	04/03/2011
	Samenstelling inspectieteam	
	Inspecteur-verslaggever	Walter Van den Brandt
	Teamleden	Karel Vlieghe
	Deskundige(n) behorend tot de administratie	nihil
	Externe deskundige(n)	Raymond Gevaert

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	3
1. SAMENVATTING	5
2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING	6
2.1 Vakken/structuuronderdelen in de focus	6
2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus	6
3. KENMERKEN VAN DE SCHOOL	6
4. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGSVOORWAARDEN?	7
4.1 Biologie, chemie en fysica in de studierichtingen met pool Wetenschappen	7
4.2 Frans in de eerste graad	8
4.3 Frans in de tweede graad	9
4.4 Frans in de derde graad	10
4.5 Wiskunde in de tweede graad	11
5. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	13
5.1 Personeelsbeheer	13
5.2 Professionalisering	13
5.3 Materieel beleid	13
5.4 Welzijn	13
5.5 Curriculum	13
5.6 Begeleiding	13
5.7 Evaluatie	14
6. ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	15
7. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	16
7.1 Wat doet de school goed?	16
7.2 Wat kan de school verbeteren?	16
7.3 Wat moet de school verbeteren?	16
8. ADVIES	17
9. REGELING VOOR HET VERVOLG	17

INLEIDING

Dit verslag is het resultaat van de doorlichting van uw instelling¹ door de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap. Zij deed dit in het kader van haar opdracht zoals bepaald in het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009.

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de instelling de erkenningsvoorwaarden respecteert, of de instelling op systematische wijze haar eigen kwaliteit bewaakt en of de instelling zelfstandig de tekorten kan remediëren.

De onderwijsinspectie maakt gebruik van de mogelijkheid om het toezicht op de erkenningsvoorwaarden betreffende hygiëne, veiligheid en woonbaarheid afzonderlijk uit te voeren. Dit impliceert dat het advies in dit verslag betrekking heeft op alle erkenningsvoorwaarden behalve de voorwaarden die het welzijnsbeleid betreffen (hygiëne, veiligheid en woonbaarheid).

Het referentiekader dat de onderwijsinspectie gebruikt bij een doorlichting is opgebouwd rond de componenten context, input, proces en output:

- context: de omgevingskenmerken en de kenmerken van administratieve, materiële, bestuurlijke en juridische aard die de instelling karakteriseren
- input: kenmerken van het personeel en van de leerlingen of cursisten van de instelling
- proces: initiatieven die een instelling neemt om output te realiseren, rekening houdend met haar context en input
- output: de resultaten die de instelling met haar leerlingen of cursisten bereikt.

De doorlichting bestaat uit drie fases: het vooronderzoek, de doorlichtingsbezoeken en de verslaggeving.

Tijdens het vooronderzoek selecteert de onderwijsinspectie leergebieden en procesindicatoren of procesvariabelen die het inspectieteam onderzoekt tijdens de doorlichtingsbezoeken.

Tijdens de doorlichtingsbezoeken verzamelt het inspectieteam bijkomende informatie via observaties, gesprekken en analyse van documenten.

Het resultaat van de doorlichting is het doorlichtingsverslag.

Het doorlichtingsverslag eindigt met een advies dat betrekking heeft op de volledige instelling of op één of meerdere structuuronderdelen van de instelling. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de instelling of van structuuronderdelen
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen als de instelling binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de instelling of van structuuronderdelen op te starten.

Enkel bij een ongunstig advies adviseert de onderwijsinspectie of de instelling zelfstandig de vastgestelde tekorten kan remediëren.

¹ Instelling: onderwijsinstelling of CLB (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 11°).
Onderwijsinstelling: een pedagogisch geheel waar onderwijs georganiseerd wordt en waaraan een uniek instellingsnummer toegekend is (Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, artikel 2, 13°).

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve verslag informeert de directeur van de instelling leerlingen, ouders en cursisten over de mogelijkheid tot inzage. De directeur van het centrum voor leerlingenbegeleiding informeert de centrumraad.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de instelling het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de instelling of zijn gemandateerde viseert het verslag en stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De instelling mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1. SAMENVATTING

Berkenboom Humaniora eerste graad en Berkenboom Humaniora bovenbouw vormen samen een pedagogisch geheel, hierna 'de school' genoemd. Het studieaanbod is volledig gericht op het algemeen secundair onderwijs (aso). Boekhouden-informatica, de enige studierichting die de school in het technisch secundair onderwijs (tso) inricht, is in afbouw als gevolg van rationalisatieafspraken in de scholengemeenschap. Er zijn hiervoor in de onmiddellijke omgeving immers nog twee scholen, die bovendien voor deze studierichting een geschikter profiel hebben.

De school kan mooie resultaten voorleggen, ook van de oud-leerlingen in het hoger onderwijs. Procentueel studeren er meer leerlingen verder dan gemiddeld in Vlaanderen en globaal is hun slaagpercentage behoorlijk. In het secundair onderwijs liggen de slaagcijfers hoger dan de Vlaamse gemiddelden en dat is ongetwijfeld mede te danken aan de zeer goede loopbaanbegeleiding en samenwerking met het CLB. Daarnaast oefenen ook het participatieve beleid van de school en de democratische leiderschapsstijl van de directie een positieve invloed uit op de kwaliteit van het onderwijs. Uit de doorgelichte vakken en polen² blijkt immers dat de leraren gemotiveerd lesgeven en hun leerlingen goed begeleiden. Door gebruik te maken van diverse leerlingactieve werkvormen en gepaste leermiddelen, verhogen ze het leereffect. In de toekomst zal de onderwijskwaliteit nog meer kunnen stijgen. Dankzij het toegenomen aantal leerlingen van de laatste drie schooljaren heeft de school immers terug meer financiële armslag gekregen voor renovatie en didactisch materiaal.

De leerplanrealisatie van de doorgelichte vakken en polen is goed tot uitstekend. Alleen voor Frans in de tweede graad, kan de school onvoldoende aantonen dat de leerlingen de eindtermen en de overige leerplandoelstellingen op voldoende wijze beheersen. De vakgroep beschikt echter over voldoende deskundigheid om deze tekortkoming zelfstandig op te lossen zodat dit geen gevolgen heeft voor de erkenning. Uit de bijgewoonde lessen en de leerlingenresultaten blijkt trouwens dat de leerlingen de achterstand die ze in de tweede graad eventueel opgelopen zouden hebben, volledig weggewerkt hebben in het laatste leerjaar. In de onderzochte polen, Moderne talen en Wetenschappen, is er wel nog heel wat werk aan het realiseren van de onderzoekscompetentie. De leerlingen beheersen de meeste deelvaardigheden wel, maar het integratieve karakter van deze competentie komt nog te weinig tot uiting. Gelet op de aard van deze tekorten zal dit waarschijnlijk ook voor andere polen het geval zijn.

Niet alleen op vakgebied voldoet de school aan haar maatschappelijke opdracht, ook pedagogisch neemt ze haar verantwoordelijkheden op. De school staat open voor alle jongeren, ongeacht hun sociale achtergrond, cultuur of levensopvatting. Ze ziet het dan ook als haar plicht om deze leerlingen een gepast begeleidingstraject aan te bieden, met aandacht voor eventuele taalproblemen. De school wil echter meer zijn dan alleen een zorgschool. Daarom streeft ze naar evenwicht tussen o.a. 'niveau' en 'begeleiding', 'discipline' en 'gemoedelijkheid' en tussen 'vakgericht' en 'leerlinggericht'.

De school bewaakt haar kwaliteit door regelmatige bevestigingen. Ze onderzoekt en stuurt heel wat aspecten van de schoolwerking bij, maar ze doet dat nog niet systematisch, integraal en cyclisch. Hierdoor ontsnappen een aantal beleidsprocessen aan de aandacht. Zo is o.a. de evaluatie niet voor alle vakken even betrouwbaar en zijn niet alle B-attesten op een voldoende sluitende wijze gemotiveerd. In het geheel van de evaluatie en de studiebekrachtiging zijn deze zwakke punten niet problematisch, maar ze zouden wel grondig en dringend aangepakt moeten worden. De motivering van de B-attesten was trouwens in het vorige doorlichtingsverslag al een werkpunt voor de school.

² Een studierichting bestaat uit één of twee polen, die in de naam aan de studierichting geven.

2. FOCUS VAN DE DOORLICHTING

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting heeft de inspectie vakken/structuuronderdelen en procesindicatoren/procesvariabelen geselecteerd voor onderzoek tijdens de doorlichtingsbezoeken.

2.1 Vakken/structuuronderdelen in de focus

VAKKEN BASISVORMING

Biologie
Chemie
Frans
Fysica
Wiskunde

KEUZE / SPECIFIEK GEDEELTE

Graad 2	ASO	Wetenschappen
Graad 3	ASO	Economie-moderne talen
Graad 3	ASO	Economie-wetenschappen
Graad 3	ASO	Latijn-moderne talen
Graad 3	ASO	Latijn-wetenschappen
Graad 3	ASO	Moderne talen-wetenschappen
Graad 3	ASO	Moderne talen-wiskunde
Graad 3	ASO	Wetenschappen-wiskunde

2.2 Procesindicatoren of -variabelen in de focus

Onderwijs

Begeleiding

Loopbaanbegeleiding

Evaluatie

Evaluatiepraktijk

Rapporteringspraktijk

3. KENMERKEN VAN DE SCHOOL

- School in herstructurering.
- Aanwezigheid van andere scholen in de onmiddellijke omgeving.
- Inplanting in de binnenstad beperkt de uitbreidingsmogelijkheden.
- Stijging van de leerlingenpopulatie tijdens de laatste drie schooljaren.

4. VOLDOET DE SCHOOL AAN DE ERKENNINGS-VOORWAARDEN?

Het onderzoek naar het voldoen aan de erkenningsvoorwaarden levert voor de geselecteerde vakken/structuuronderdelen volgende vaststellingen op:

4.1 Biologie, chemie en fysica in de studierichtingen met pool Wetenschappen

Voldoet

Vaststellingen

- De vaststellingen slaan op de basisvorming en het specifiek gedeelte van de studierichting Wetenschappen van de tweede graad en de studierichtingen Economie-wetenschappen, Latijn-wetenschappen, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde van de derde graad.
- De leerplandoelstellingen die betrekking hebben op de vakgebonden eindtermen van de basisvorming (ET) en op de cesuurdoelen (CD) en de specifieke eindtermen (SET) van het specifiek gedeelte voor de onderdelen 'Structuren', 'Interacties', 'Systemen', 'Tijd' en 'Genese en ontwikkeling' worden goed tot zeer goed gerealiseerd. In de lessen heerst een aangenaam leerklimaat en de leerlingen worden goed opgevolgd. De leraren maken gebruik van doelgerichte en leerlingactieve werkvormen en integreren ICT in het onderwijs- en leerproces. Het geheel resulteert in een degelijk studiepeil. Er moet wel meer aandacht geschonken worden aan veilig werken (vooral struikelgevaar over boekentassen) en aan de opslag van de chemicaliën die niet geheel reglementair is.
- De leerplandoelstellingen die betrekking hebben op wetenschap en samenleving krijgen maar gedeeltelijk de uitdieping die de betreffende ET, CD en SET vragen. In de leerlingencursussen zijn daarover maar weinig sporen te vinden. Impliciet komen ze wel geregeld in het onderwijsproces voor.
- De leerplandoelstellingen die betrekking hebben op de ET 'Onderzoekend leren/leren onderzoeken' en op de CD en SET 'Onderzoekscompetentie' van de pool Wetenschappen, waaraan ook aardrijkskunde participeert, worden dankzij de zorgvuldige uitwerking van de leerlingenpractica goed gerealiseerd voor onderzoekend leren. Op het niveau van leren onderzoeken en de onderzoekscompetentie worden ze slechts fragmentarisch door de leerlingen bereikt. De voornaamste oorzaken zijn:
 - de leerlingenpractica die nog te veel blijven steken op het niveau van onderzoekend leren omdat ze overwegend uit receptopdrachten bestaan en nog te weinig aangewend worden om nieuwe leerinhouden aan te brengen. Hierdoor komt het zelfontdekkend leren en bijgevolg de natuurwetenschappelijke onderzoeksmethode die in bovenvermelde ET, CD en SET vervat zit, maar gedeeltelijk uit de verf. Het probleemoplossend denken wordt dankzij de doelgerichte vraagstelling in de leergesprekken van de drie vakken wel zeer goed gestimuleerd.
 - het ontbreken van een geleidelijke, graadoverschrijdende overgang van onderzoekend leren (met overwegend gesloten opdrachten) naar leren onderzoeken (met overwegend open opdrachten) en van daaruit naar de onderzoekscompetentie. De vakgroep heeft hiervoor wel leerlijnen uitgeschreven, maar ze zijn nog niet tot op het uitvoeringsniveau uitgewerkt. De gelijkgerichte, vakoverschrijdende aanpak om het integratieve karakter van de onderzoekscompetentie te realiseren, ontbreekt hierdoor nog. De verschillende onderzoeksvaardigheden om de onderzoekscompetentie te bereiken, komen in de lessen wel reeds geregeld aan bod, maar los van elkaar, niet systematisch en in moeilijkheidsgraad niet gestroomlijnd over de drie vakken. Alleen het stellen van onderzoeksvragen bij een onderzoekopdracht - een essentiële voorwaarden om een onderzoek te kunnen starten - wordt door de leerlingen nog veel te weinig geoefend³.

- Voor een degelijke realisatie van de leerplannen en van de ET 'Onderzoekend leren/leren onderzoeken' en de CD en SET 'Onderzoekscompetentie' van de pool Wetenschappen in het bijzonder, moet men naast het bovenstaande ook rekening houden met volgende randvoorwaarden, waaraan momenteel maar gedeeltelijk voldaan wordt:
 - in het lessenrooster van de derde graad rekening houden met het feit dat het uitvoeren van een practicum op het niveau van de onderzoekscompetentie langer dan één lesuur kan duren;
 - de vakoverschrijdende eindtermen 'leren leren' voor de vaardigheden 'Informatieverwerking' en 'Problemen oplossen' explicieter en gelijkgerichter nastreven. Dit is echter niet de taak van de leraren van de pool Wetenschappen alleen, maar van heel de school en dus van alle leraren.
- De leerlingenevaluatie is transparant en overwegend leerplangericht, maar slechts gedeeltelijk betrouwbaar om het bereiken van de eindtermen en leerplandoelstellingen bij de leerlingen te meten. In alle vakken en leerjaren komen vooral in de examens (die 75 % van het puntentotaal beslaan) relatief veel meerkeuzevragen voor. Hoewel het belangrijk is dat leerlingen ook met deze vraagvorm vertrouwd raken, worden ze voor toetsen en examens best gemeden omdat ze alleen betrouwbaar zijn al ze aan strenge eisen voldoen zoals op statistisch verantwoorde wijze rekening houden met gissen en met het vinden van het juiste antwoord door eliminatie. Dat is hier niet het geval. Hierdoor drukken de leerlingenresultaten het bereiken van de leerplandoelstellingen een beetje rooskleuriger uit dan dit in werkelijkheid het geval is. Ook het hergebruiken van identieke opgaven in opeenvolgende schooljaren, komt in alle vakken en leerjaren voor, soms zelfs van integrale examens. Dit tast niet alleen de validiteit van die examens aan, maar wekt ook de indruk dat men de evaluatie niet aanwendt voor het beoordelen en eventueel bijsturen van de kwaliteit van de eigen onderwijs- en evaluatiepraktijk. De studie van de leerlingenresultaten toont evenwel aan dat de studiebekräftiging ondanks deze minder betrouwbare evaluatiegegevens correct verlopen is en dat bijgevolg het behoorlijke slaagpercentage terecht is. Dat neemt echter niet weg dat men onbetrouwbare evaluatieopgaven dient te vermijden.

4.2 Frans in de eerste graad

Voldoet

Vaststellingen

- Kennis wordt grondig opgebouwd. Leerlingen oefenen de meeste taakspecifieke opdrachten voor luisteren en lezen. Het lezend en luisterend begrijpen van waarschuwingen, aanwijzingen en opschriften/instructies komt minder aan bod (leerplan Frans 1997/0279/026, p. 20 en 24, ET 1 en 7). Doorgaans ondersteunt het gebruik van de doeltaal tijdens de lessen de luistervaardigheidstraining. De vakgroep besteedt voldoende aandacht aan de spreek- en gespreksvaardigheidstraining en aan de correcte uitspraak. Volgend doel verdient nog meer aandacht: 'teksten en dialogen bondig navertellen' (ibidem p. 18, F14). Het aantal functionele schrijftaken (ibidem p. 29, F23 en F24) blijft echter nog beperkt. Het studiepeil van de leerlingen is doorgaans behoorlijk en er wordt in een stimulerende sfeer gewerkt.
- De inzet en het werkvolume van de leerkrachten, en ook van de leerlingen, is bijzonder groot. De jaarplannen getuigen van grote zorg.
- De leerplanrealisatie wordt goed ondersteund door het consequent en goed gebruik van de doeltaal.
- De Franstalige cultuur wordt in de klas gebracht via het leerboek, teksten en liedjes maar de decoratie van de klaslokalen zou in dit opzicht wel meer kunnen verwijzen

³ CD 31: onder begeleiding voor een gegeven onderzoeksprobleem, onderzoeksvragen formuleren.

naar de Franstalige leefwereld en cultuur. De actualiteitswaarde van de lessen voldoet zowel in het eerste als in het tweede jaar.

- De leraren maken regelmatig gebruik van cd- en dvd-spelers en soms van ICT. Uit lesobservaties blijkt dat de frontale werkvormen met onderwijsleergesprekken afgewisseld worden met leerlingactieve verwerkingsprocessen, waarbij de leerlingen individueel of in groepjes oefeningen maken.
- In de twee leerjaren is de evaluatie representatief voor de leerplandoelen al merkt men nog altijd een te groot gewicht toegekend aan gaten-, substitutie- en vertaal oefeningen. De vakgroep denkt na over de evaluatiepraktijk maar de puntenverdeling gebeurt nog niet altijd vanuit een visie op het vak. Er zou in het eerste leerjaar meer aandacht moeten geschonken worden aan een differentiatie naar beheersingsniveaus zoals het leerplan het voorschrijft (leerplan D/2010/7841/014). Er is een aanzet tot het gebruik van scorewijzers voor de evaluatie van de spreek- en gespreksvaardigheid maar er moeten eenduidiger afspraken gemaakt worden bij het gebruik ervan. Hier is nog nood aan deskundigheidsontwikkeling.
- Er worden goede inspanningen geleverd in het begeleiden van de leerlingen bij het inoefenen van taalkundige componenten via inhaallessen, maar een analoge begeleiding voor het inoefenen van lees-, luister- en schrijfvaardigheden ontbreekt nog. De leerlingennotities zijn in het algemeen verzorgd. Gestructureerd leren werken in functie van de strategieën en leren leren moeten in het algemeen meer aandacht krijgen.
- De vakgroep besteedt aandacht aan deskundigheidsontwikkeling, maar globaal wordt de professionalisering niet voldoende gekoppeld aan een behoefteanalyse en aan het bepalen van prioriteiten. Dit geldt weliswaar ook voor de tweede en de derde graad.

4.3 Frans in de tweede graad

Voldoet niet

Vaststellingen

- De leerplanrealisatie wordt goed ondersteund door het consequent en goed gebruik van de doeltaal.
- De Franstalige cultuur wordt in de klas gebracht via het leerboek, teksten en liedjes maar de decoratie van de klaslokalen zou in dit opzicht wel meer kunnen verwijzen naar de Franstalige leefwereld en cultuur. De actualiteitswaarde van de lessen voldoet zowel in het eerste als in het tweede jaar van de tweede graad. De interesse van de leerlingen voor de Franstalige leefwereld en cultuur wordt ook gewekt door een bijzonder goed onderbouwde didactische uitstap naar Boulogne-sur-Mer.
- Er wordt heel veel aandacht besteed aan de opbouw van kennis en deze kennis wordt in de klas aangebracht en ingeoefend in reële of plausibele gebruiksccontexten. Wat de communicatieve vaardigheden betreft, hoofdmoot van de leerplandoelstellingen, bieden de gebruikte leermiddelen mogelijkheden om de verscheidene taaltaken te realiseren die de leerplandoelstellingen en de eindtermen koppelen aan de verschillende tekstsoorten.
- De leraren maken regelmatig gebruik van cd-spelers en dvd-spelers en 2 à 3 keer per trimester zijn er klasactiviteiten rond de integratie van ICT.
- De inzet en het werkvolume van de leerkrachten is bijzonder groot maar mist nog doelgerichtheid en doeltreffendheid. De jaarplannen getuigen van grote zorg maar moeten duidelijker gekoppeld worden aan de leerplannen.
- De voorgelegde evaluatie van het dagelijks werk is vooral gericht op het bevragen van kennis van taalkundige deelelementen en strookt daardoor niet met de geest noch met de letter van het leerplan en ook niet met het gebruik van het leerboek. Bij de toetsing van de communicatieve vaardigheden valt de meting van de realisatiegraad van de taaltaken voor al de vaardigheidsvelden bijzonder schraal uit (ook in de proefwerken)

en is dus onvoldoende. Dezelfde graad van realiteit of plausibiliteit van de gebruikscontexten die in de lessen aan bod komt bij de opbouw van kennis is in de toetsing van het dagelijks werk niet terug te vinden. Het hoofdaccent ligt dan op gaten-, substitutie- en vertaal oefeningen en er wordt alleszins te weinig geïntegreerd getoetst. Dezelfde vaststelling moet ook gemaakt worden voor de proefwerken waar men soms tot 100% gaten oefeningen vaststelt. Hier stelt zich dus een probleem van betrouwbaarheid en validiteit. De voorgelegde evaluatie toont daardoor onvoldoende aan dat de leerlingen de eindtermen en de overige leerplandoelstellingen op het vlak van lees-, luister-, spreek-, gespreks- en schrijfvaardigheid op voldoende wijze beheersen. Om deze reden kan de leerplanrealisatie in de tweede graad geen beoordeling 'voldoet' krijgen. Omdat de vakgroep over voldoende deskundigheid beschikt, heeft deze tekortkoming echter geen gevolgen voor de erkenning. Uit de bijgewoonde lessen en de leerlingenresultaten blijkt trouwens dat de leerlingen de achterstand die ze in de tweede graad eventueel opgelopen zouden hebben, volledig weggewerkt hebben in het laatste leerjaar. Dit neemt niet weg dat er dringend nood is aan een meer leerplangerichte aanpak van de evaluatiepraktijk.

- Er worden goede inspanningen geleverd in het begeleiden van de leerlingen bij het inoefenen van taalkundige componenten via inhaallessen en er zijn initiatieven om het inoefenen van de kennis te bevorderen door het gebruik van softwarepakketten, maar het louter taalkundige wordt te sterk benadrukt: een analoge begeleiding voor het inoefenen van lees-, luister- en schrijfvaardigheden, de hoofdbestanddelen van het leerplan, ontbreekt. Gestructureerd leren werken in functie van de strategieën en leren leren moeten in het algemeen meer aandacht krijgen.
- De leraren van de tweede graad besteden aandacht aan deskundigheidsontwikkeling, maar globaal wordt de professionalisering niet voldoende gekoppeld aan een behoeftanalyse en aan het bepalen van prioriteiten.

4.4 Frans in de derde graad

Voldoet

Vaststellingen

- Globaal is voor Frans het onderwijs voldoende gericht op het verwerven van de vijf taalvaardigheden. Doorgaans krijgen de leerlingen zinvolle verwerkingsopdrachten waarvoor ze vaak ook informatie verwerken via het internet en andere bronnen. Maar er zijn nog een aantal groeimarges, zoals bijvoorbeeld de reflectie over de eigenheid van spreek- en schrijftaal, een hogere graad van integratie van de opdrachten en grotere variatie in de toetsvormen.
- Frontale en leerlingactieve werkvormen wisselen elkaar goed af.
- De inzet en het werkvolume van de leerkrachten is bijzonder groot maar mist nog wat doeltreffendheid. De jaarplannen getuigen van grote zorg en van een aandachtige studie van de leerplandoelstellingen. Wat ook opvalt, is de duidelijkheid en de coherentie in de afspraken tussen de leraren onderling.
- De leerplanrealisatie wordt goed ondersteund door het consequent en goed gebruik van de doeltaal.
- De actualiteitswaarde van de lessen is hoog en leraren wijden veel aandacht aan de vormende component van het culturele en literaire erfgoed. Ze spelen in op de actualiteit en leveren ernstige inspanningen om de leerlingen te motiveren voor de taal o.a. door het organiseren van studiereizen, waarin leerlingen een actieve inbreng hebben. Via deze activiteiten en ook de andere behandelde leerstof leveren de leraren Frans een bijdrage tot het nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen en sluiten ze aan bij de visie van de school op een brede vorming.
- Er is een mooi onderbouw van spreek-, gespreks- en leesvaardigheid maar de tekstsoorten worden nog niet voldoende gevarieerd voor beide receptieve

vaardigheden. Informatieve, artistiek-literaire en narratieve teksten krijgen veel aandacht, maar prescriptieve en argumentatieve teksten komen nog te weinig aan bod. Een grotere variatie in de vraag- en toetsvormen, een grotere coherentie en transparantie in de weging en de baremisatie en meer geïntegreerd werken, zouden de betrouwbaarheid en de validiteit van de evaluatie ten goede komen.

- De eigenheid van de studierichtingen met pool Moderne talen moet nog sterker geprofileerd worden. Binnen de pool hebben de taalvakgroepen nog niet voldoende sluitende afspraken gemaakt m.b.t. de realisatie van de specifieke eindtermen (SET). Het specifiek gedeelte wordt voldoende opgevat als een verbreding van de communicatieve vaardigheden uit de basisvorming, omdat de leerlingen de vaardigheden meer oefenen. Aan de verdieping van de reflectie op communicatie, taal en cultuur komen de leraren echter nog niet altijd toe. De SET 4, 7, 8, 9, 10, 12 en 15 worden globaal gerealiseerd, maar volgende SET komen nog onvoldoende aan bod: SET 1: het verwerken en presenteren van wetenschappelijke teksten; SET 2: het reflecteren op talige communicatie vanuit een communicatiemodel.
- In de pool Moderne talen is er ook nog wat werk aan het realiseren van de onderzoekscompetentie. De bestudering van de onderbouw vanuit de eerste en de tweede graad is goed, maar er is nood aan een vakoverschrijdend overleg met de leraren Engels, wat betreft de verdeling van de taken in de tijd, en met de leraren van de andere polen. De leerlingen beheersen de meeste deelvaardigheden wel, maar het integratieve karakter van deze competentie en het centreren op de literaire en taalkundige aspecten komen nog te weinig tot uiting.

4.5 Wiskunde in de tweede graad

Voldoet

Vaststellingen

- De schoolleiding legt het gebruik van planningsdocumenten op om de leerplanrealisatie te bewaken. Deze documenten blijken duidelijk gebaseerd op de leerplandoelstellingen en de door het leerplan voorgestelde tijdsindeling. Ze zijn gezamenlijk opgesteld en worden ook gebruikt om de toetsen gelijkmatig te spreiden. Ze bevatten duidelijke aantekeningen met het oog op bijstellingen naar het volgende schooljaar.
- Op een enkele uitzondering na waarbij het onderwerp 'vectoren' onvoldoende uitgewerkt is in het eerste leerjaar van leerweg 5, voldoet de leerplanrealisatie en worden de verschillende onderdelen uitgewerkt volgens de suggesties van het leerplan.
- Uit lesobservaties blijkt dat de frontale werkvormen met onderwijsleergesprekken afgewisseld worden met leerlingactieve verwerkingsprocessen, waarbij de leerlingen individueel of in groepjes oefeningen maken of stukjes theorie bestuderen. Hierbij wordt op een zinvolle manier gewerkt aan binnenklasdifferentiatie waardoor de ruimte ontstaat om zo nodig remediërend op te treden bij vastgestelde (beperkte) problemen. Leerlingen kunnen bij de leraren ook voor of na de lessen terecht voor extra ondersteuning of het verbeteren van extra oefeningen. Daarnaast biedt de school (net als in de eerste graad) gestructureerd inhaallessen wiskunde aan, die op een vast tijdstip na de lessen worden georganiseerd en waarvoor een beperkte administratie en communicatie naar ouders wordt opgezet. Sinds dit schooljaar worden de gegevens over de inhaallessen ook in het leerlingvolgsysteem opgenomen. Hieruit blijkt dat in de tweede graad nagenoeg een kwart van de leerlingen in het huidige schooljaar al heeft deelgenomen aan minstens één inhaalles. In het tweede leerjaar van de eerste graad bereikt de school hiermee bijna de helft van de leerlingen zodat het onderscheid tussen de klaseigen leerlingenbegeleiding en inhaallessen dreigt te vervagen.
- Het naast elkaar aanbieden van twee leerwegen in de studierichting Economie van de tweede graad aso is ingegeven door de zorg om een zo breed mogelijke studiekeuze open te laten in de derde graad. Hierdoor biedt de school de facto voor eenzelfde

structuuronderdeel twee verschillende inhouden aan, wat indruist tegen het gelijkheidwaardigheidsprincipe⁴ en in feite overbodig is. Alle leerplannen van de derde graad aso gaan immers uit van een beginsituatie gebaseerd op leerweg 4. Wel is het zo dat de leraren erover waken dat de leerlingen uit de studierichting Economie met leerweg 5 voor de studiebekräftiging in eerste instantie beoordeeld worden op de leerinhouden van leerweg 4.

- In de meeste klassen staan overheadprojectoren beschikbaar, in een aantal klassen heeft de school ook een vaste grootbeeldprojector voorzien zodat voor ICT-demonstratie weinig problemen rijzen. Voor het ICT-gebruik door leerlingen moeten lokalen gereserveerd worden. De hoger genoemde planningsdocumenten bevatten hierover nog geen informatie, wat gelet op de beperkte beschikbaarheid van de computerklassen wellicht wenselijk is. Het elektronisch platform 'Chamilo' wordt leraarafhankelijk al ingezet in het leerproces. De spreiding van de lessen wiskunde is in de meeste groepen goed, toch werd vastgesteld dat in een tweetal groepen de lessen al te sterk geconcentreerd werden naar het midden van de week.
- Hoewel uit de lesbezoeken blijkt dat de leraren in het leerproces aandacht besteden aan de wiskundige vaardigheden en attitudes⁵, wordt over deze doelstellingen alleen schriftelijke communicatie gevoerd via de commentaren op toetsen. Hierdoor is de procesevaluatie onvoldoende opgenomen in de rapporten voor dagelijks werk. De vakgroep kiest ervoor om de leerlingen tot in het eerste leerjaar van de tweede graad de leerstof te laten verwerken met invuldidactiek, maar vanaf het tweede leerjaar te werken met leerlingennotities en een leerboek. Dit proces van leren notities maken wordt goed opgestart, maar het vergt wel opvolging om ervoor te zorgen dat de leerlingen tijdens het studeren over juiste en volledige notities zouden beschikken.
- De frequentie van de toetsen en taken voldoet, maar door het ontbreken van de puntenindeling erop zijn de beoordelingscriteria onvoldoende gekend. Die puntenindeling staat wel op de examenopgaven, die voldoende rekening houden met het evenwicht tussen de verschillende onderdelen. Wellicht is het grote gewicht voor de examens mee oorzaak van de soms lange examenopgaven. Opgaven komen in verschillende moeilijkheidsgraden voor en de vraagvormen zijn voldoende aangepast aan de doelstellingen die ze moeten meten. De leerlingen krijgen na de toetsen en examens voldoende feedback over hun prestaties met verbetertips. De resultaten zijn over het algemeen goed met klasgemiddelden boven 65 % en weinig tekorten. Binnen de vakgroep bestaat de gewoonte om de jaarresultaten wiskunde van elke leerling jaar na jaar op te volgen. Dit helpt beslist bij de studiekeuzebegeleiding na elke graad en het toont de aandacht voor interne kwaliteitszorg.
- De vakgerichte nascholing varieert sterk van leraar tot leraar en de formele vakgroepwerking kreeg in het recentere verleden meer diepgang in de gespreksonderwerpen door naast praktische en organisatorische afspraken ook te reflecteren over leerlijnen over de graden heen. Ook het talenbeleid kwam ter sprake.

⁴ SO 64, § 3.6.3 "... Per school en per structuuronderdeel worden voor alle leerlingen dezelfde leerplannen (of leerplan) gehanteerd. Op deze wijze worden de gelijkwaardigheid op het vlak van de studiesanctionering en de transparantie van het onderwijsaanbod gevrijwaard...."

⁵ Deze doelstellingen zijn gerelateerd aan de vakgebonden eindtermen wiskunde tweede graad ASO (ET 1-14 en ET 47).

5. BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of -variabelen levert volgende vaststellingen op:

5.1 Personeelsbeheer

5.2 Professionalisering

5.3 Materieel beleid

5.4 Welzijn

5.5 Curriculum

5.6 Begeleiding

5.6.1 Afstemming tussen school en CLB of andere partners

5.6.2 Leerbegeleiding

5.6.3 Loopbaanbegeleiding

De vaststellingen wijzen op redelijke tot sterke aandacht voor:

- doelgerichtheid;
- ondersteuning;
- doeltreffendheid;
- ontwikkeling.

Vaststellingen

- Binnen de scholengemeenschap heeft men een overzichtelijke tabel uitgewerkt die alle overgangen tussen basisopties, onderwijsvormen en studierichtingen in kaart brengt bij de graadovergangen. Bij elke overgang is aangegeven of die overgang logisch/mogelijk is, (moeilijk) haalbaar of niet, dan wel wettelijk onmogelijk. Hierdoor beschikt men over een degelijk instrument om de individuele loopbaanbegeleiding in de scholengemeenschap gelijkgericht aan te pakken.
- De school verzamelt samen met het CLB de resultaten voor Frans, wiskunde en het totaal van de opleiding voor alle leerlingen uit het eindjaar van een graad en hun resultaten in het volgende leerjaar, zowel in eigen school als in andere scholen. Per groep wordt de gemiddelde evolutie berekend. Ook de resultaten in het vervolgonderwijs worden zeer grondig in kaart gebracht. Hierdoor krijgt de school een duidelijk zicht op het succes van de leerlingen in hun loopbaan en op de eigen kwaliteit en kan ze de eigen schoolloopbaanbegeleiding zo nodig bijsturen.
- Voor de studiekeuzebegeleiding bij het einde van de eerste en de tweede graad hanteert de school een goed uitgewerkt stappenplan. Dit vertrekt van de belangstellingsgebieden van de leerlingen, biedt aan de leerlingen en hun ouders informatie via verschillende kanalen en laat hen een voorlopige studiekeuze maken. Aansluitend hierop bespreekt een klassenraad de doorstroommogelijkheden van de leerlingen, gevolgd door een communicatietraject met de betrokken ouders en leerlingen. Deze aanpak zorgt er mee voor dat het aantal mislukkingen erg laag is in vergelijking met de rest van Vlaanderen. Een vergelijkbaar stappenplan is uitgewerkt voor de studiekeuze naar het vervolgonderwijs. Hier vult de leerling echter een groter

deel van het concrete gevolgde traject zelf in, op basis van een hele waaier aan informatie- en zelfreflectiemomenten.

- In een aantal vakgroepen bestaat de gewoonte om de leerlingenresultaten op vakniveau jaar na jaar op te volgen zodat de leraren de eventuele sterke schommelingen zowel kunnen gebruiken om te remediëren als om het onderwijsproces bij te sturen.

5.7 Evaluatie

5.7.1 Evaluatiepraktijk

De vaststellingen wijzen op redelijke aandacht voor ondersteuning.

Vaststellingen

- De school evalueert in de eerste graad in drie trimesters met eenzelfde gewicht bij de eindbeoordeling, in de tweede en derde graad hanteert ze een semesterindeling waarbij het tweede semester anderhalve keer zo zwaar doorweegt als het eerste semester. In de tweede graad worden voor een beperkt aantal vakken partiële examens georganiseerd voor de paasvakantie. Gradueel is hiermee een leerlijn uitgewerkt met een afnemend aantal examens.
- Voor de meeste vakken berust de evaluatie op een beoordeling van dagelijks werk en examens. Een beperkt aantal vakken wordt permanent geëvalueerd. De verhouding dagelijks werk/examen is voor de hele school gelijk: 25 % van de punten wordt toegekend aan het dagelijks werk. De inhoud van de prestaties dagelijks werk zijn gebaseerd op toetsen, die in de eerste graad over kleinere leerstofgehelen moet gaan, in de tweede graad over kleinere en grotere leerstofgehelen, terwijl in de derde graad in principe alleen grotere toetsen voorkomen. Het overwicht van de examens staat haaks op de slogan die de school bij de informatie over het evaluatiebeleid op haar website noteert: “Je ziet dus: als je regelmatig studeert, heb je vele kansen om een behoorlijk resultaat te halen.” Die website bevat duidelijke informatie over het gehanteerde evaluatiebeleid.
- De visie op evaluatie is in het verleden in het schoolteam onderwerp van discussie geweest. Die discussie heeft echter weinig bijstellingen opgeleverd. Alleen voor de studierichting Boekhouden-informatica heeft dit geleid tot een andere verdeelsleutel voor het puntentotaal: dagelijks werk telt hier mee voor één derde, examens voor twee derden.
- De richtlijnen voor leraren⁶ voor de invulling van het dagelijks werk zijn vooral van praktische en organisatorische aard. Ze geven aan dat de toetsen zo snel mogelijk moeten verbeterd worden en terugkoppeling moeten bevatten. Ze moeten door de leerlingen per vak verzameld worden voorafgegaan door een overzichtslijst per vak. Die overzichtslijsten worden gebruikt voor tussentijdse rapportering (door de verplichting tot ondertekenen door de ouders in de eerste graad). Inhoudelijke afspraken over de invulling van het dagelijks werk zijn er echter niet. De richtlijnen voor leraren bevatten daartegenover wel degelijke instructies voor de inhoud van de examens en de samenwerking tussen collega's. Uit de vakverslagen blijkt dat die richtlijnen niet in alle vakgroepen even nauwkeurig worden opgevolgd. Op alle examens informeert een puntenindeling vooraf de leerlingen over de beoordelingscriteria, maar bij de meeste toetsen ontbreekt die.
- Niet voor alle vakken is de evaluatie even betrouwbaar of is de variatie in de vraagtypes voldoende aangepast aan de leerplandoelstellingen of aan de beoogde leerlingengroep. Wel is in een aantal vakgroepen al gewerkt aan het formuleren van goede vragen vanuit de doelstellingen van het talenbeleid. De vakgroepen besteden aandacht aan het opstellen van gemeenschappelijk examens en aan een voldoende

⁶ Zie Welkomstbrochure 2010-2011.

representativiteit van alle leerplanaspecten, zij het dat hier vakgebonden verschillen optreden.

- De B-attesten zijn niet altijd op voldoende sluitende wijze gemotiveerd en de toegelaten studierichtingen stroken niet altijd met de redenen van de clausulering. Deze opmerking werd ook al in het vorige doorlichtingsverslag geformuleerd.

5.7.2 *Rapporteringspraktijk*

De vaststellingen wijzen op redelijke aandacht voor:

- doelgerichtheid;
- ondersteuning;
- ontwikkeling.

Vaststellingen

- In de eerste graad worden zes tussentijdse rapporten en drie trimesterrapporten uitgereikt, vanaf de tweede graad rapporteert de school vijfmaal over het dagelijks werk en per semester voor de examens. De toetsenbundels worden als een permanent rapporteringssysteem beschouwd, maar de opvolging van de prestaties door de ouders blijkt sterk te verminderen vanaf de tweede graad. Verder wordt ook de schoolagenda ingezet voor communicatie en rapportering met de ouders.
- De rapporten bevatten naast het behaalde puntentotaal ook een gemiddelde. Op de trimester- of semesterrapporten komt ook een spreiding van de resultaten over de groep voor. Per vak kan er vakcommentaar genoteerd worden alsook een globale beoordeling door de klassenleraar. De schoolleiding legt deze commentaar op bij onvoldoende resultaten. Voor een beperkt aantal vakken en voor een aantal eindrapporten worden ook deelresultaten meegedeeld. Dat is onder meer het geval voor Nederlands, Frans, Engels en wiskunde. De deelresultaten voor talen volgen niet allemaal dezelfde indeling.
- Uit een studie van een aantal rapporten blijkt dat de vakcommentaren veelal vaststellend en bemoedigend zijn, soms diagnostisch, maar zelden concrete aanwijzingen voor remediëring bevatten. Hiervoor wordt verwezen naar de commentaren op de toetsen en in de schoolagenda.

6. **ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL**

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op:

Vaststellingen

- De school wordt geleid door een directieteam met een democratische leiderschapsstijl en een duidelijke, doelgerichte visie. De directieleden hebben hun taken complementair verdeeld en worden ondersteund door gemotiveerde coördinatoren en werkgroepen. Het beleid is uitgewerkt in een schoolwerkplan dat uit verschillende deelwerkplannen bestaat met jaarlijkse prioriteiten. Het geheel resulteert in een sterk beleidsvoerend vermogen.
- De beleidsvisie steunt op het opvoedingsproject en wordt mede dankzij de inbreng van personeel en ouders, breed gedragen. Omdat de school openstaat voor alle jongeren ongeacht hun sociale achtergrond, cultuur of levensopvatting, ziet ze het als haar plicht om aan al deze leerlingen een gepast begeleidingstraject aan te bieden. De school wil echter meer zijn dan alleen een zorgschool en streeft daarom naar evenwicht tussen o.a. 'niveau' en 'begeleiding', 'discipline' en 'gemoedelijkheid' en tussen 'vakgericht' en 'leerlinggericht'.
- Het talenbeleid is goed uitgewerkt en streeft drie grote doelstellingen na die tegemoetkomen aan het opvoedingsproject en de noden van de leerlingen: correct spreken en schrijven met een gepast taalregister, aandacht voor de cultuur van de taal en ondersteuning van leerlingen met taalmoeilijkheden. De school heeft daartoe tal van initiatieven genomen en betreft er alle vakgroepen en het oudercomité bij. Vooral de

tweede doelstelling werpt mooie vruchten af. De gedichtendag is een voorbeeld van goede praktijk.

- De besluitvorming gebeurt participatief en is consensusgericht. De directie hecht daarom veel belang aan geduldig overleg met alle betrokkenen. Het inspraakrecht van de leerlingen wordt daarbij ten volle gerespecteerd. Deze aanpak verhoogt de gezamenlijke doelgerichtheid, werkt prestatiebevorderend en zorgt voor een globaal hoog welbevinden.
- De school bevraagt en analyseert vooral kwalitatief heel wat gegevens om de schoolwerking bij te sturen en vernieuwingsprocessen in te leiden. Ook het opvoedingsproject wordt getoetst en zo nodig aangepast aan de veranderende maatschappij. Een van de instrumenten daartoe zijn de vakoverschrijdende eindtermen. De interne kwaliteitszorg is degelijk maar gebeurt nog niet systematisch, integraal en cyclisch voor alle beleidsprocessen. Hierdoor dreigt een aantal processen uit het oog verloren te worden, of minder efficiënt en/of minder betrouwbaar te verlopen zoals blijkt voor de evaluatie en de attestering (zie 5.7.1). Daarvan wordt momenteel wel het puntengewicht voor dagelijks werk herbekeken, om het beter in overeenstemming te brengen met de visie van de school op regelmatig studeren.

7. STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

7.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplanrealisatie voor de meeste vakken.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De opvolging van de resultaten van de leerlingen zowel in het secundair als in het hoger onderwijs.
- De loopbaanbegeleiding.

Wat betreft het algemeen beleid

- Het beleidsvoerend vermogen van de school.
- Het open en participatieve beleid.
- Het talenbeleid.

7.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplangerichtheid van de evaluatie voor Frans in de tweede graad.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De evaluatiepraktijk.
- De motiveringen van de B-attesten.
- De toegelaten studierichtingen bij de B-attesten, die niet altijd stroken met de redenen van de clausulering.

7.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- Nihil.

8. ADVIES

In uitvoering van het Decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies voor erkenning

GUNSTIG

voor de volledige instelling.

9. REGELING VOOR HET VERVOLG

Nihil.

Namens het inspectieteam, de inspecteur-verslaggever

Walter Van den Brandt

Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de instelling:

Voor kennisname
Het bestuur of zijn gemandateerde

Naam: